

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2024

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2024—2027

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2024 (RP 41/2023 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 13.11.2023.

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2024—2027 (SRR 1/2023 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 13.11.2023.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- forstråd Erno Järvinen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Kimmo Närhinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningsprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- ekonomidirektör Jutta Petäjä, Naturresursinstitutet
- specialforskare Esa-Jussi Viitala, Naturresursinstitutet
- naturtjänstdirektör Henrik Jansson, Forststyrelsen
- dataadministrationsdirektör Juha Antila, Livsmedelsverket
- avdelningsdirektör Jukka Pekoniemi, Livsmedelsverket
- överdirektör Matti Puolimatka, Livsmedelsverket
- controller Margit Ranta, Livsmedelsverket
- direktör Ari Eini, Finlands skogscentral
- Executive Director Teija Lahti-Nuutila, Business Finland Oy
- verkställande direktör Jussi Kumpula, Metsähallitus Metsätalous Oy
- branschchef Marika Säynevirta, Livsmedelsindustriförbundet rf
- utredningschef Kalle Karttunen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- utredningschef Juha Lappalainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

- direktör Thimjos Ninios, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- skogspolitisk chef Jimi Rajajärvi, Skogsindustrin rf
- verksamhetsledare Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf
- skogsombudsman Anders Portin, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Naturpanel
- Klimatpanelen
- Den finländska vetenskapspanelen för skogsbioekonomi
- Finlands miljöcentral
- Finlands Jägarförbund
- Lantmäteriverket
- Mellersta Finlands förbund
- Norra Karelens landskapsförbund
- Satakuntaförbundet
- Renbeteslagsföreningen
- Koneyrittäjät ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Finlands 4H-förbund
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Biokretslopp och Biogas Finland rf
- Finlands Byar rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- Finlands Vattenförsörjningandelslag rf
- Finlands Vattenverksförening rf
- WWF Finland
- Natur-, miljö- och skogsvetareförbundet Loimu rf
- Pyhäjärvi-institutet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Planen för de offentliga finanserna 2024—2027

I utlåtandet behandlar utskottet budgetpropositionen för 2024 och planen för de offentliga finanserna för 2024—2027. Utgångspunkten i planen för de offentliga finanserna är regeringens mål att stärka de offentliga finanserna och vända Finlands skuldsättningsutveckling. Regeringen utfäster sig att under valperioden permanent stärka de offentliga finanserna med 6 miljarder euro på 2027 års nivå. Utöver de strukturpolitiska åtgärderna ska utgifterna anpassas med ett nettobelopp som år 2027 uppgår till cirka 4 miljarder euro. Anpassningarna ska ske genom beslut av regeringen.

Av anslagen under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel är andelen för landsbygdsutveckling samt jordbruk och livsmedelsekonomi i genomsnitt 86 procent och andelen för naturresursekonomi 7 procent. Största delen, det vill säga cirka 90 procent av anslagen för landsbygdsut-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

veckling samt jordbruk och livsmedelsekonomi, hänför sig till genomförandet av Finlands CAP-plan för finansieringsperioden 2023—2027 för Europeiska unionens gemensamma jordbrukspolitik. CAP-planen består av direkta stöd och sektorspecifika åtgärder inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) samt åtgärder för att utveckla landsbygden i Fastlandsfinland och landskapet Åland. I regeringsprogrammets bilaga B om ekonomiska beslut konstateras det att Finlands CAP-plan ska ändras så att den nationella medfinansieringen minskas med sammanlagt 137,5 miljoner euro 2025—2027. Minskningen avser landsbygdsutveckling på regional och lokal nivå. Utskottet konstaterar att en nedskärning i den nationella medfinansieringen i princip samtidigt också minskar Finlands utdelning från EU-finansieringen. Därför bör minskningarna av den nationella finansieringsandelen planeras omsorgsfullt så att deras inverkan på utdelningen blir så liten som möjligt.

De viktigaste målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik och Finlands CAP-plan är en aktiv livsmedelsproduktion, ett klimat- och miljösamt jordbruk och en livskraftig landsbygd. Utskottet betonar att livsmedelsproduktion är jordbrukets viktigaste uppgift och grunden för försörjningsberedskapen, vilket också konstateras i regeringsprogrammet. Det är viktigt att säkerställa att detta syns också i allokeringen av jordbruksstöden och när Finlands CAP-plan ändras. Konsekventa och långsiktiga jordbrukspolitiska åtgärder är viktiga faktorer som stabiliserar verksamhetsbetingelserna för jordbruksproduktionen. Produktionskopplat stöd är föremål för begränsningar till följd av EU:s och WTO:s regler. Trots dessa begränsningar anser utskottet det vara ytterst viktigt att jordbruksstöden i enlighet med regeringsprogrammet uttryckligen riktas till livsmedelsproduktion och att man också i internationella förhandlingar påverkar en översyn av stödpolitiken så att den främjar livsmedelsproduktionen och förbättrar jordbrukets lönsamhet. Det är särskilt viktigt att påverka programmet för den Europeiska kommission som bildas efter Europaparlamentsvalet nästa år.

I regeringsprogrammet Ett starkt och engagerat Finland har regeringen åtagit sig att iakttä slutrapporten från den parlamentariska gruppen för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter, som publicerades i mars 2023. Regeringen har meddelat att den kommer att inleda omedelbara åtgärder för att genomföra förslagen för att primärproducentens ställning och balansen inom hela livsmedelskedjan ska utvecklas i en rättvisare riktning. De mest centrala åtgärderna är att se över och ändra livsmedelsmarknadslagen, konkurrenslagen och upphandlingslagen och att förbättra livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att få information. Utskottet anser att en hållbar lösning på jordbrukets lönsamhetsproblem måste hittas på marknaden. Den parlamentariska gruppens slutrapport ger en utmärkt grund för att förbättra jordbrukets lönsamhet på lång sikt. Utskottet uppmuntrar och stöder aktörerna i livsmedelskedjan att i samarbete finna lösningar för att driva framåt de lagstiftningsprojekt som skrivits in i regeringsprogrammet. Lagstiftningsprojekten är uppdelade på flera ministeriers ansvarsområden, så tillräckliga resurser för lagberedning måste reserveras för genomförandet av projekten vid alla centrala ministerier.

Som en fråga utanför jord- och skogsbruksutskottets fackområde vill utskottet lyfta fram de satsningar på yrkes- och högskoleutbildning som beskrivs i redogörelsen och som har stor betydelse också för jord- och skogsbrukssektorns framtid. Den kanske viktigaste produktionsfaktorn inom primärproduktionen är kunnig och välmående arbetskraft. Finansieringsmodellerna för yrkesutbildning och gymnasieutbildning förnyas så att de sporrar till att ordna högklassig och ändamålsenlig utbildning på ett kostnadseffektivt sätt och så att tillgången till utbildning kan tryggas i oli-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

ka delar av landet, står det i redogörelsen. Regeringen stärker stödet för lärandet och studiehandledningen inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen. För det ändamålet reserveras tilläggsfinansiering på 10 miljoner euro 2024 och 20 miljoner euro från och med 2025. I högskolorna ökas möjligheterna till kontinuerligt lärande och undanröjs hinder för att öka den privata finansieringen. Regeringen har som mål att höja antalet högskoleutbildade unga vuxna till så nära 50 procent som möjligt fram till 2030. För att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna anvisas 2024—2027 sammanlagt 41,3 miljoner euro. Utskottet betonar att det inom utbildningen inom naturresursbranschen är viktigt att se till att baskompetensen inom primärproduktionen, som är viktig med tanke på försörjningsberedskapen, bibehålls och att marknadsföringskompetensen utvecklas. Även inom företagsekonomi bör man lyfta fram särskilda frågor som gäller marknadsföring och export av livsmedel. De som arbetar inom primärproduktionen och bearbetningen bör dessutom erbjudas tillräckliga möjligheter till vidareutbildning.

Statsbudgeten för 2024

Jordbruket

Under de senaste åren har stora och plötsliga förändringar i den internationella omvärlden betonat betydelsen av den nationella livsmedelsproduktionen och livsmedelskedjans funktionssäkerhet. Kostnaderna för produktionsinsatserna inom jordbruket började stiga redan hösten 2021 i efterdyningarna av pandemin. I synnerhet höjningen av priserna på gödningsmedel och energi blev kraftigare när Ryssland inledde anfallskriget mot Ukraina i februari 2022. De globala kriserna har synliggjort den finska livsmedelsproduktionens beroende av utländska importinsatser och prisutvecklingen på världsmarknaden. Den inhemska livsmedelstryggheten är också förknippad med frågor som gäller att nyttja cirkulär ekonomi och minimera matsvinnet. För närvarande håller den allmänna prisstegringen på att avta. Också i fråga om kostnaderna för jordbruket har trycket på prishöjningar avtagit. Utskottet framhåller att det med tanke på försörjningsberedskapen är nödvändigt att jordbruket tillförsäkras förutsättningar att klara av sin huvudsakliga uppgift, dvs. livsmedelsproduktionen. I och med de snabba förändringarna i producent- och insatspriserna och i omvärlden är prognoserna för lönsamheten inom jordbruket mycket osäkra. Jord- och skogsbruksutskottet behandlade som eget ärende (EÄ 18/2023 rd) i början av hösten 2023 skördesituationens och kostnadsutvecklingens konsekvenser för gårdarna.

Cirka 12 procent av gårdarnas totala intäkter blev enligt utredning företagarikomst 2022. Enligt de preliminära resultaten förbättrades gårdarnas lönsamhet 2022 i synnerhet i och med de höga spannmålspriserna och skörden, som låg åtminstone på genomsnittlig nivå. I fjol var den genomsnittliga lönsamheten för andra gårdar än spannmåls gårdar mätt med lönsamhetskoefficienten ungefär densamma som år 2021, men spannmåls gårdarna fick lönsamheten att vända uppåt. År 2023 är gårdarnas genomsnittliga företagarikomst enligt Naturresursinstitutets prognos 15 100 euro och jordbrukets genomsnittliga lönsamhetskoefficient sjunker till 0,38. Detta innebär att lantbruksföretagarens timlön är cirka 6,2 euro och ränteavkastningen på eget kapital 1,2 procent. Utskottet betonar att den ekonomiska osäkerheten och lönsamhetskrisen också har återverkningar i och med att jordbrukarnas psykiska resurser försämras. Det är känt att jordbrukarnas arbetsmotivation påverkar bland annat djurens välbefinnande och på längre sikt också livsmedelskvaliteten. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att säkerställa att projektet Ta hand om bonden blir en per-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

manent verksamhetsmodell och att avbytarservicen anvisas 2,6 miljoner euro mer än i budgeten för 2023 för att komma upp åtminstone till nuvarande nivå i enlighet med regeringsprogrammet.

Stöden har under de senaste åren utgjort i genomsnitt cirka 30 procent av gårdarnas totala intäkter, vilket innebär att deras betydelse som ekonomiskt skyddsnät fortfarande är stor. Stödets betydelse varierar dock mycket kraftigt enligt produktionsinriktning. År 2024 betalas sammanlagt 1 726 miljoner euro i stöd till jordbrukare, dvs. lika mycket som 2023. Utskottet anser att det i enlighet med regeringsprogrammet är viktigt att stöden för att trygga den nationella försörjningsberedskapen särskilt riktas till livsmedelsproduktionen. Man bör sträva efter att återställa åkrar som för närvarande inte är livsmedelsproducerande till produktiva åkrar med beaktande av utsläppen till mark. Utskottet noterar att det under de senaste åren har funnits fler gårdar som upphört med ekologisk produktion än gårdar som inlett ekologisk produktion. Enligt Livsmedelsverkets preliminära uppgifter finns det i år rentav hundratals färre ekologiska gårdar än i fjol. Marknadsläget i stort har haft en kraftig inverkan på efterfrågan på ekologiska produkter och på gårdarnas lönsamhet. I och med den nya stödperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik krävs det dessutom att alla jordbrukare gör mer för att bibehålla den tidigare stödnivån, särskilt i fråga om miljö- och klimatåtgärder. Den administrativa börda som hänför sig till stöden kan göra framför allt ekologisk produktion mycket tung för producenten. Utskottet anser att ekologiska gårdar bör uppmuntras att fortsätta med ekologisk produktion och att den administrativa bördan för producenterna inte bör ökas ytterligare.

Som en aktuell fråga i anslutning till jordbruksstöden lyfter utskottet dessutom fram att utbetalningen av stöd till följd av den nya stödperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik senareläggs till slutet av året och till nästa år. Ändringarna i betalningstiderna för stöden har stramat åt gårdarnas likviditet under hösten, och inom vissa sektorer jämnas situationen ut först våren 2024. Överföringen av stödutbetalningar från ingången av oktober till december gäller sammanlagt omkring 420 miljoner euro, dvs. nästan tio procent av sektorns omsättning. För en del gårdar är likviditeten stark och stödets andel av företagets inkomstflöde är så liten att ändringarna inte orsakar problem. Den samtidigt stigande räntenivån har dock medfört utmaningar särskilt för likviditeten hos de gårdar som gjort större investeringar under de senaste åren. Livsmedelsverket bedömer att situationen är problematisk för ungefär en femtedel av gårdarna, som har stort främmande kapital i förhållande till omsättningen, stödets betydelse för omsättningen är stor och likviditeten eventuellt redan sedan tidigare är svag.

Utskottet anser det vara nödvändigt att jordbrukarnas rättsskydd tillgodoses och att jordbruksstöden betalas ut snabbt och i rätt tid. De olägenheter som förorsakas av de senarelagda utbetalningarna måste kunna motverkas. Ur jordbrukarnas synvinkel är det oskäligt om de orsakar extra kostnader eller fördröjda betalningar till exempel på grund av tekniska brister i tjänsten Hyrrä för Livsmedelsverkets stöd för utveckling av landsbygden. För att underlätta situationen behövs också insatser och flexibilitet av kreditgivarna. Investeringar som reformerar produktionen på längre sikt är en förutsättning för att jordbrukets lönsamhet ska kunna förbättras och således också ligger i kreditgivarnas intresse. Utskottet anser att jord- och skogsbruksministeriet och finansministeriet tillsammans bör utreda hur tidtabellen för amorteringar och betalning av ränta på statligt stödda räntestödslån kan samordnas med utbetalningarna av jordbruksstöd.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

Sparbetingen i regeringsprogrammet syns i fråga om jordbruket i budgetpropositionen särskilt genom att momentet Klimatåtgärder som hänför sig till torvmarker slopas. Detta innebär att det anslag på 30 miljoner euro som anvisats för klimatåtgärder på torvmarker, dvs. främjande av våtmarksodling, slopas 2023. Ungefär tre fjärdedelar av utsläppen inom lantbruket kommer enligt planen för markanvändningssektorn från marken, om man utöver koldioxidutsläppen inom markanvändningssektorn också räknar med dikväveoxidutsläppen inom jordbrukssektorn. Av markutsläppen härrör cirka tre fjärdedelar från organiska marker. Utskottet framhåller att när väderförhållandena blir mer extrema har vattenhanteringen en central roll på åkrarna med tanke på såväl försörjningsberedskapen som klimat- och vattendragseffekterna. Försörjningsberedskapsaspekten i anslutning till torvmarker är viktig särskilt under torra växtperioder som kan bli vanligare i och med klimatförändringen. Utskottet anser att utsläppsminskningspotentialen på torvmarker fortsatt bör tas till vara genom att odlingsmetoderna och vattenhanteringen vidareutvecklas samtidigt som de stora skiftesspecifika skillnaderna i jordmänen på torvmarker och åkrarnas betydelse för livsmedelsproduktionen beaktas.

Utskottet betonar särskilt betydelsen av energiförsörjning och driftsäkerhet i livsviktiga nät inom jordbruket. Decentraliserad, gårdsbaserad biogasproduktion förbättrar försörjningsberedskapen i fråga om el, värme och drivmedel. Den bidrar också till att göra näringsämnen i stallgödsel mer användbara och ökar självförsörjningen av näringsämnen, står det i regeringsprogrammet. Genom att reformera energisystemet och stödja den decentraliserade energiproduktionen kan man förbättra energisäkerheten och försörjningsberedskapen under normala tider och undantagsperioder. I budgeten för 2024 anvisas 0,6 miljoner euro för Skärgårdshavsprogrammet för investeringar i biogas, gödselhantering, återvinning av näringsämnen och kolbindning. Utskottet anser det motiverat att biogasen är starkt kopplad till ambitionerna att minska utsläppen av näringsämnen från jordbruket.

Ökad livsmedellexport

Potentialen hos den finska rena maten utnyttjas genom ett nytt tillväxtprogram som ska öka livsmedelsexporten, står det i regeringsprogrammet. Enligt regeringsprogrammets vision kommer livsmedelsproduktionen i Finland att vara lönsam och livsmedelsexporten fördubblats 2030. Finländska livsmedels exportpotential bör utnyttjas bättre än för närvarande. Med tillräcklig finansiering för forskning, utveckling och innovationer påskyndas innovationer och investeringar inom livsmedelsbranschen, vilket ökar förädlingsvärdet och sysselsättningen inom branschen. Jord- och skogsbruksutskottet anser att dessa riktlinjer i regeringsprogrammet är mycket viktiga, eftersom livsmedelssektorns tillväxt och konkurrenskraft, jordbrukets lönsamhet och den nationella försörjningsberedskapen kan förbättras genom ökad export. Främjandet av exportmöjligheterna för inhemska livsmedel stöder livsmedelsförsörjningen, eftersom råvaror som producerats för export kan kompensera det övriga utbudet i störningssituationer.

De siffror om den nationella självförsörjningsgraden i fråga om livsmedel som baserar sig på förhållandet mellan den inhemska produktionen och konsumtionen visar att det finska jordbruket hittills har lyckats svara mot de inhemska konsumenternas behov. Finland producerar under de renaste förhållandena i världen jordbruksprodukter och livsmedel av hög kvalitet, och det finns en växande efterfrågan på dem också i andra länder. Utskottet anser därför att det med tanke på de finska livsmedlens konkurrenskraft är viktigt att konsumenterna på EU-nivå får bättre möjlighe-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

ter att göra hållbara val i synnerhet genom tillförlitlig information om livsmedels inverkan på hälsan och miljön samt om aspekter som hänför sig till djurens välbefinnande. Det behövs också forskning och utveckling kring innovativa livsmedel när Finland bygger upp sin konkurrenskraft på den internationella livsmedelsmarknaden. Världsmarknaden för växtbaserade livsmedel växer i snabb takt och forskning och utveckling om växtbaserade livsmedel kan dra nytta av denna internationella utveckling och samtidigt förbättra den nationella självförsörjningsgraden i fråga om protein.

Den offentliga sektorn har främjat livsmedelsexporten på lång sikt till exempel genom Business Finlands program Food from Finland som inleddes 2014. Syftet med programmet var att hitta alternativa marknader när livsmedelsexporten kollapsade till följd av sanktionerna mot Ryssland, och programmet har redan uppnått detta mål. Exporten inom livsmedelsbranschen har ökat med 28 procent från 2019 och uppgick till 2,3 miljarder euro 2022. Bakom ökningen ligger utöver inflationseffekterna det ökade mervärdet, vilket för sin del vittnar om den ökning av förädlingsvärdet och konkurrenskraften som följde av forsknings- och utvecklingsarbetet. I enlighet med regeringsprogrammet kommer användningsprofilen för de offentliga finansiella resurser som anvisas för att främja livsmedelsexporten i fortsättningen att i allt högre grad fokuseras på FoUI-finansiering.

Livsmedelsverket har redan under flera regeringsperioder anvisats spetsprojektfinansiering för åtgärder som förbättrar exportmöjligheterna, såsom projekt för marknadstillträde, utveckling av exportkontrollsystem samt rådgivning till små och medelstora livsmedelsföretag och förbättrande av exportberedskapen. Jord- och skogsbruksministeriet har också anvisat resurser för en attaché med fokus på livsmedelsexport till Kina, Sydkorea och Sydafrika samt satsat på utbildnings-, utvecklings- och samordningsprojekt inom livsmedelsexporten. Den kritiska infrastruktur för livsmedelsexport som består av Livsmedelsverkets och andra myndigheters exporttjänster är viktig för att livsmedelsföretagens långsiktiga åtaganden för livsmedelsexport ska kunna säkerställas. Till den kritiska infrastrukturen hör också bland annat utrikesministeriets jordbruksattachéer, vars tjänster behövs för att ordna marknadsspecifika exporttillstånd och exportkontroll. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att beredningen av tillväxtprogrammet för livsmedelssektorn enligt regeringsprogrammet framskrider i samarbete mellan de olika förvaltningsområdena och aktörerna inom sektorn så att det i stället för det nuvarande splittrade systemet skapas centraliserade lösningar för att främja livsmedelsexporten. Man bör ta lärdom av bästa praxis och det arbete som redan utförts i Finland och på andra håll i Europa för att främja exporten.

Skogsbruket

Skogssektorn har i Finland en betydande samhällsekonomisk inverkan, och särskilt i östra och mellersta Finland är skogsbrukets och skogsindustrins regionalekonomiska betydelse mycket stor. Friska skogar som växer bra ger Finland betydande ekonomiska, sociala och ekologiska fördelar. Jord- och skogsbruksutskottet betonar att man i allt beslutsfattande som gäller skogarna bör beakta beslutens regionala, ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner. Med tanke på Finlands samhällsekonomi är det viktigt att höja mervärdet inom skogsindustribranscherna, och detta mål stöds av att trä i första hand används för att tillverka produkter med högre förädlingsgrad. Utskottet anser att utvecklingen av innovationer i anslutning till trä bör stödjas långsiktigt och att

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

man bör se till att FoUI-finansieringen är tillräcklig på det sätt som konstateras i regeringsprogrammet. Träbyggande kan dessutom främjas genom att man avvecklar den anknytande regleringen och satsar på utbildning inom branschen.

Utskottet konstaterar att skogarnas hälsa spelar en nyckelroll i det allt varmare klimatet. Särskild uppmärksamhet måste ägnas skogarnas utveckling i initialskedet, som kan förbättra skogens kolbindning och motståndskraft mot skador samt säkerställa fortsatt tillgång på virkesråvara av hög kvalitet. Incitamentsystem för skogsbruket spelar en central roll när det gäller att främja en aktiv skogsvård som genomförs i rätt tid. Stödsystemet för skogsbruket ändras i början av 2024. Lagen om finansiering av hållbart skogsbruk ersätts av incitamentsystemet för skogsbruket, som innebär att de minimis-stödmotoden införs som stödform för arbetslagen inom vården av ungskog. Ändringen av stödformen gör det möjligt att avsevärt sänka nivån på bevillningsfullmakten i budgeten. Det är viktigt att organisationerna inom skogssektorn och skogsägarna aktiveras i användningen av det nya incitamentsystemet.

Den 19 oktober 2023 fastställde statsrådet som principbeslut den nya nationella skogsstrategin 2035 som godkänts av det nationella skogsrådet. Användningen av skogarna i Finland ska basera sig på en aktiv skogsvård där skogen har många användningsändamål i enlighet med skogsstrategin. Det ställs många nya krav på användningen av skogarna och EU-lagstiftningen kan medföra olika uppföljningsskyldigheter. Det är viktigt att genom forskning kunna svara på EU:s förslag och krav som gäller användningen av Finlands skogar. Finland har världens mest detaljerade information om skogstillgångar och omfattande metoder för inventering av skogsresurser, men upprätthållandet av dataserierna och utvecklingen av forskningsmetoderna kräver kontinuerligt arbete. Det är viktigt att utvecklingen och användningen av Finlands skogar granskas proaktivt utifrån den nationella skogsstrategin som en del av den politiska miljön och den helhet som skogarna i hela EU bildar. Som exempel på aktuell forskning som är viktig med tanke på användningen av skogarna lyfter utskottet fram Naturresursinstitutets arbete för att beräkna utvecklingen av sänkor i skogarna och jämförelsenivåerna. De senaste uppgifterna om detta publicerades i oktober 2023. Beräkningen av referensnivån för skogarna är en väsentlig del av uppföljningen av hur Finlands och hela EU:s klimatmål uppnås. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att de nedskärningar som riktas mot centrala aktörer inom skogsbranschen, dvs. Finlands skogscentral, Forststyrelsen och Naturresursinstitutet, inte försämrar utvecklingen och förvaltningen av högkvalitativ information om skogstillgångarna.

Inom naturresursekonomin finns handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO) och livsmiljöprogrammet Helmi, som fokuserar på restaurering, bland de viktigaste programmen för att förbättra tillståndet för den biologiska mångfalden. Det främsta målet för Helmi-programmet är att stärka den finska naturens mångfald och förbättra livsmiljöns tillstånd bland annat genom att man skyddar och restaurerar myrar, restaurerar och vårdar fågelvatten, vårdbiotoper och skogsmiljöer samt restaurerar naturen kring små vattendrag och stränder. Som ett led i genomförandet av Helmi-programmet har det anvisats tilläggsfinansiering i form av projektfinsiering för fångst av skadliga små rovdjur samt för restaurering och vård av fisk- och livsmiljöer. I enlighet med regeringsprogrammet fortsätter Metso- och Helmi-programmen, men finansieringen minskas. Den minskade finansieringen innebär att det behövs med prioritering när det gäller projekt och åtgärder kring värdefulla naturobjekt.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

Fiske och viltvård

Med tanke på självförsörjningen i fråga om livsmedel är det viktigt att trygga verksamhetsförutsättningarna för såväl kust- och havsfiske som insjöfiske. Fiskemöjligheterna i Östersjön påverkas väsentligt också av EU-kommissionens beslut om fiskekvoter. Utskottet välkomnar att EU:s råd för jordbruk och fiske beslutade att fortsätta det riktade strömmingsfisket i Östersjön 2024 i enlighet med vetenskapliga råd. Detta var också ett exempel på att samarbete mellan olika aktörer och nationellt framtagna aktuella forskningsdata har stor betydelse när det gäller att påverka EU-beslutsfattandet. Utöver proaktiv påverkan i EU bör man dock som en del av den inhemska försörjningsberedskapen sträva efter att ytterligare förbättra verksamhetsförutsättningarna för yrkesfisket, så som det konstateras i regeringsprogrammet. Dessutom kan konsumtionen, tillgången och exporten av inhemska fisk ökas också genom att vattenbrukssektorns verksamhetsbetingelser förbättras, där det är viktigt att förenkla tillståndsförfarandena och bestämmelserna om fiskodling.

Enligt regeringsprogrammet ska programmet Nousu för vandringsfisk fortsätta och utvidgas till att gälla även nedströmsvandring och uppföljning. Säljakten i havsområden ska dessutom effektiviseras för att trygga bestånden av vandringsfisk och förbättra yrkesfiskarnas verksamhetsförutsättningar. För planering av rivningen av dammarna vid forsarna i Palokki anvisas 450 000 euro i budgeten för 2024. Sammantaget finns 20 miljoner euro reserverat för hela forsprojektet i det tidsbundna investeringsprogrammet enligt regeringsprogrammet. Utskottet konstaterar att planen för att befria forsarna i Palokki är en betydande satsning på att återetablera vandringsfiskbestånden. Utskottet välkomnar åtgärder som kan erbjuda nya möjligheter att utveckla fisketurismen och yrkesfisket och samtidigt främja den biologiska mångfalden och miljöns tillstånd. I detta avseende är det av yttersta vikt att återetablera vandrings- och utrotningshotade fiskbestånd.

Utskottet anser att skrivningarna om stora rovdjur i regeringsprogrammet är viktiga. Enligt dem måste politiken för stora rovdjur skötas på ett sätt som också beaktar den sociala hållbarheten, och stamvårdande jakt på stora rovdjur måste tryggas genom lagstiftning. Stamvårdande jakt är en viktig del av ett effektivt och heltäckande urval av metoder för att förebygga skador orsakade av stora rovdjur, och därför är det nödvändigt att jakten inleds så snabbt som möjligt och fortgår årligen, eftersom det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Särskilt stamvårdande jakt på varg och de direkta och indirekta skador som vargen orsakar jordbruket har väckt bred debatt också i höst. Utskottet konstaterar att det i syfte att förebygga skador orsakade av varg har byggts rovdjursstängsel på olika håll i landet. Dessutom strävar man efter att skydda husdjur genom att begränsa deras betesgång eller vistelse utomhus, öka övervakningen på gårdarna och i närheten av djurstallar samt genom att använda sig av boskapsvaktande hundar. Dessa medel är dock otillräckliga och garanterar inte i sig näringen och den fortsatta betesgången. Begränsning av betesgång och vistelse utomhus medför betydande problem både med tanke på djurens välbefinnande och naturskyddet, eftersom skyddet av vårdbiotoper inom jordbruket som en del av miljöprogrammet för jordbruket i praktiken förutsätter betesgång. Utskottet betonar att det till stöd för en hållbar politik för stora rovdjur behövs forskningsbaserade, aktuella och öppna data om antalet stora rovdjur och deras revir. För att säkerställa ett tillräckligt och tillförlitligt kunskapsunderlag bör bland annat vargräkningar och analys av Naturresursinstitutets DNA-prover tryggas. Likaså betonar utskottet att avlägsnandet av stora rovdjur som rör sig på gårdsområden och som orsakar

Utlåtande JsUU 11/2023 rd

skador och risker bör genomföras så flexibelt och snabbt som möjligt. Utskottet kommer senare att föreslå ett minimiantal för varje art av stora rovdjur för att trygga stamvårdande jakt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml (delvis)
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Paula Werning sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsrad Tuire Taina.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 1/cent

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till statsbudget för 2024 respektive plan för de offentliga finanserna för 2024—2027

Planen för de offentliga finanserna 2024—2027

Centerns riksdagsgrupp anser att regeringsprogrammet innehåller många bra skrivningar om jord- och skogsbruk samt fiske och jakt. Tyvärr finns det varken finansiering eller medel i statsbudgeten för 2024 eller planen för de offentliga finanserna för 2024—2027 för att fullfölja de flesta positiva utfästelser i regeringsprogrammet.

I regeringsprogrammet har det skrivits in ett åtagande att genomföra de åtgärder för att förbättra jordbrukets lönsamhet som skrivits in i slutrapporten från den parlamentariska arbetsgruppen för den föregående valperioden (parlamentarisk grupp för utvärdering av resultat- och utvecklingsutsikterna för jordbruket 2023). Under denna valperiod har det dock fortfarande inte lagts fram ett enda förslag till åtgärder i fråga om slutsatserna i rapporten. Extra finansiering och konkreta åtgärder är särskilt brådskande. I stället för att lindra jordbrukets och landsbygdens nödläge föreslås det i planen för de offentliga finanserna exempelvis nedskärningar på 137,5 miljoner euro i medlen för utveckling av landsbygden. Den föreslagna nedskärningen kommer också leda till att EU:s medfinansiering går förlorad. Då kommer en nedskärning på upp till 240 miljoner euro att riktas mot landsbygdens livskraft, bl.a. företagsstöden på landsbygden, bredbands-, cykelvägs- och vattenförsörjningsprojekten. Centern godkänner inte den nedskärning av den nationella finansieringen som skrivits in i bilagorna till regeringsprogrammet och vi uppmanar regeringen att dra tillbaka de förslag som leder till att den nationella finansieringen och EU-finansieringen rasar.

Statsbudgeten för 2024

Jordbruket

Lönsamhetskrisen inom jordbruket är inte över. Budgetpropositionen innehåller dock inga behövliga åtgärder för att stärka jordbrukets lönsamhet. I stället för att stödja gårdarnas lönsamhet är regeringen passiv och nöjer sig med den stelbenta jordbruksförvaltningen och oförmågan att snabba upp utbetalningarna av stöd till gårdarna. Det leder till att allt fler gårdar kommer att drabbas av akut kassakris.

Centerns riksdagsgrupp anser att ministern borde ha gjort allt hon kan för att påskynda utbetalningen av jordbruksstöd och förhindra förseningar. Detsamma gäller för fortsättningen. Problemet med utbetalningarna av jordbruksstöd är som störst just på de gårdar som har investerat i livsmedelsproduktionens framtid, dessa gårdars likviditet är just nu svag. Senareläggningen av stöden drabbar nu särskilt de gårdar som i framtiden bär ett stort ansvar för den aktiva livsmedelsproduktionen i vårt land. En del av utbetalningen av stöden för 2023 hotar att skjutas fram till februari och juni 2024. De kraftiga konsekvenserna av överföringen av utbetalningar drabbar i syn-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 1/cent

nerhet husdjursgårdar inom stödområde AB. Den föregående jordbruksministern Antti Kurvinen lyckades genom egna åtgärder åstadkomma ändringar genom vilka utbetalningar som skulle överföras till följande år tidigare lades till betalning under stödåret. Tack vare minister Kurvinen betalades 40 procent av bidraget för nötkreatur 2022 under stödåret i fråga, 60 procent överfördes till 2023. Kurvinen lyckades också tidigarelägga tidtabellerna för Livsmedelsverkets stödutbetalningar så att det kommer att betalas 120 miljoner euro mer i miljöersättningar 2023. Vi förväntar oss att den nuvarande ministern Sari Essayah tar sig an det här med samma beslutsamhet och åtgärder som Kurvinen. Regeringen och ministern ska också utan dröjsmål säkerställa att de program som används för ansökan om, övervakning av och utbetalning av stöd fungerar. Till exempel kostnaderna för att Hyrrä-systemet inte fungerar, vilket är obegripligt, måste ersättas fullt ut till exempel till jordbrukare som gjort generationsväxling. Det är jord- och skogsbruksministern som svarar för att ministeriet, Livsmedelsverket och hela jordbruksförvaltningen fungerar.

Tillväxtmålen för ekologisk produktion håller på att urvattnas, branschen är i kris och produktionen minskar. Den bristande logiken och orättvisorna i stödet för ekologisk produktion bör korrigeras. Den offentliga upphandlingen ska bidra till att både närproducerad mat och ekologisk mat kan hävda sig. I regeringsprogrammet finns ett mål att öka biogasproduktionen i Finland. Trots detta minskade regeringen redan i den föregående tilläggsbudgeten finansieringen av biogasprojekt. Beskattningen av biogasproduktion enligt gårdsbrukets storleksklass orsakar exempelvis i gårds kategorin med två mjölkningsrobotar årliga tilläggskostnader på upp till 70 000 euro eller alternativt ett krav på inledande utredning för cirka 10 000 euro och årligt verifieringsförfarande för minst 3 000 euro. Centern anser att produktionen av biogas bör ökas genom incitament och inte läggas ner av staten.

Tack vare finansminister Saarikko genomfördes en temporär fastighetsskattelättnad för jordbruksbyggnader. Kritikerna misstänkte då att EU skulle avvisa Saarikkos modell. Men ingen i Bryssel har kommit med några invändningar. Centern föreslår därför att fastighetsskatten för produktionsbyggnader slopas permanent. Denna åtgärd skulle vara ett välriktat incitament särskilt för jordbruksföretag som investerat och vars fastighetsskatt kan uppgå till tiotusentals euro per år. Modellen är inte unik inom EU utan till exempel i Sverige behöver gårdarna inte betala fastighetsskatt.

Ökad livsmedellexport

Centern föreslår att man under ledning av jord- och skogsbruksministeriet stärker rollen och ansvaret för livsmedelsexporten, särskilt för att aktörerna inom livsmedelsbranschen ska samordna exporten. Utifrån sakkunnigutfrågningen i utskottet kan det dock konstateras att livsmedelsexporten inte kommer att ta ett steg framåt utan bakåt genom regeringens nu föreslagna åtgärder. Den nya verksamhetsmodellen leder till att långsiktig verksamhet upphör och exportåtgärderna decentraliseras. Centern förutsätter anslag för exportinsatser enligt regeringsprogrammet och kräver att exportverksamheten omorganiseras och effektiviseras. Utöver en bättre samordning inom landet måste också vårt lands ambassader och konsulat utomlands anlitas för exportverksamhet, så som man framgångsrikt har gjort i till exempel Irland och Danmark.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 1/cent

Skogsbruk och torv

Centern kräver att schemat för utbetalningar av Kamera- och Metka-stöd säkerställs. De nedskärningar och personalminskningar som drabbar Skogscentralen får inte äventyra behandlingen eller utbetalningen av incitamenten för skogsbruket. Centern anser att en minskning av finansieringen av de frivilliga och omtyckta programmen Metso och Helmi kan äventyra acceptabiliteten för ett hållbart skogsbruk. Följderna kan bli omfattande. Situationen måste bevakas noggrant och regeringen måste vara beredd att snabbt vidta korrigerande åtgärder om det behövs.

Regeringens beslut om att lägga ned torvanvändningen leder till en obalans på virkesmarknaden och kan till och med leda till att stockar hamnar i värmepannor. Centern anser att regeringens strategi att slopa torvproduktionen helt och hållet också är fel beslut med tanke på försörjningsberedskapen. Vi är mycket oroade över tillgången på växttorv och torvströ i framtiden. Tillgången på torvströ är livsviktig för många kreaturgårdar. Användningen av torvströ har också ett direkt samband med den mycket sparsamma användningen av antibiotika inom den finska produktionen och därigenom med livsmedelstryggheten. Under de senaste åren har användningen av antimikrobiella medel i Finland legat omkring 80 procent under genomsnittet för EU-länderna. De ökande problemen med tillgången på växttorv hotar att försämra möjligheterna till framgång för vår verkliga utvecklade växthusproduktion.

Fiske och viltvård

Centern anser att stamvårdande jakt på storvilt inte bör upphöra under denna regeringsperiod utan fortsätta på samma sätt som under tidigare perioder. Detta minskar också kostnaderna för statsfinanserna i och med att rovdjursersättningarna minskar och behovet av olika vargprojekt minskar. Om jägarna avstår från handräckningsuppgifterna gällande storvilt efter det att stamvårdande jakt upphört, medför detta betydande konsekvenser för statsfinanserna och allvarliga olägenheter för den allmänna säkerheten. Centern föreslår att vi följer Sveriges modell för att fastställa en gynnsam bevarandestatus för vargen samt vidtar behövliga lagstiftningsåtgärder som tryggar stamvårdande jakt på storvilt.

Medborgarverksamhet

Vi är särskilt oroade över nedskärningen med 850 000 euro i resurserna för 4H-verksamheten, som framför allt förtjänstfullt aktiverar unga. Vi föreslår att finansieringen av 4H-verksamhet och hela den byaverksamhet som stöder livskraften i Finlands byar tryggas för 2024.

Vi beklagar särskilt att regeringen helt och hållet upphör med verksamheten och resurserna för den parlamentariska arbetsgruppen för glesbygden. Pengarna har använts för polispatruller på landsbygden, bevarande av närservice, stöd till bybutiker och många kulturprojekt. Dessa åtgärder och evenemang har genomförts överallt i Finland. Centern anser att utvecklingen av landsbygden vid sidan av stadsutvecklingen är viktig för hela Finland och att man inte ska sluta med den.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd
Avvikande mening 1/cent

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och säkerställer de resurser som vi föreslår i statsbudgeten 2024 och planen för de offentliga finanserna 2024—2026 för att målen i regeringsprogrammet för Orpos regering ska kunna nås.

Helsingfors 9.11.2023

Anne Kalmari
Eerikki Viljanen

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 2 /sd

Avvikande mening 2

Motivering

Jordbrukets lönsamhet och livsmedelstrygghet

Lönsamheten inom jordbruket försämras i år jämfört med fjolåret bland annat i och med den svagare skörden, lägre spannmålspriser och högre kostnader. Gårdarnas genomsnittliga företagarkinkomst uppgår enligt prognosen till 15 100 euro 2023. Den genomsnittliga lönsamhetskoefficienten sjunker till 0,38 från 0,71 i fjol. Produktionskostnaderna för odling av spannmål samt olje- och proteingrödor ökar från året innan.

Under momentet för utveckling av livsmedelskedjan (30.20.47) föreslås ett tillägg på 3,95 miljoner euro för 2024 inklusive ett tilläggsanslag på 4,0 miljoner euro för livsmedelsmarknadsåtgärder enligt regeringsprogrammet, såsom för att förbättra statistikföringen av kostnadsindex för jordbruksprodukter. Dessutom ska det göras en bedömning av behovet av att inrätta en nationell livsmedelspanel. Från och med 2025 har det anvisats tilläggsanslag på 2,3 miljoner euro för livsmedelsmarknadsåtgärder.

Det är bra att förslagen från den parlamentariska arbetsgrupp som utrett jordbrukets lönsamhet genomförs. Eftersom jordbrukets lönsamhetskris har vuxit fram under en lång tid kommer det att ta tid att rätta till situationen. Därför är det ytterst viktigt att regeringen ambitiöst och snabbt går vidare med den parlamentariska gruppens samtliga förslag om att förbättra situationen inom jordbruksproduktionen och öka försörjningsberedskapen i Finland.

Ökad livsmedelsexport garanterar försörjningsberedskapen

Business Finland har främjat livsmedelsexporten på lång sikt 2014—2023 med programmet Food from Finland. Fokus ligger på att främja finska livsmedelsföretags internationalisering och export. Syftet med programmet var att hitta en ersättande marknad för livsmedelsexporten, som rasade till följd av sanktionerna mot Ryssland. Programmet finansieras inom arbets- och näringsministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden. Programmet fortsätter planenligt till utgången av 2023. Exporten inom livsmedelsbranschen har ökat med 28 procent från 2019 och den uppgick till 2,3 miljarder euro år 2022.

Den infrastruktur som behövs för att effektivisera livsmedelsexporten bör vara funktionsduglig över flera regeringsperioder och effektiviseras på lång sikt. Hit hör särskilt Livsmedelsverkets exporttjänster samt utrikesministeriets tjänster för exportfrämjande. Exporttillväxten kräver att företagen engagerar sig själva och bedriver målinriktad verksamhet på planeringsstadiet på strategisk nivå. De föreslagna nedskärningarna i Business Finlands verksamhetsbudget i statsbudgeten och planen för ekonomin minskar resurserna för kundtjänst och påverkar också främjandet av livsmedelssektorns export. I slutrapporten från den parlamentariska gruppen för utvärdering av resultat- och utvecklingsutsikterna för jordbruket konstateras det att en sådan effektivisering av livsmedelsexporten till exempel skulle innebära att rådgivningstjänster för internationalisering på marknadsvillkor återinförs i Business Finlands tjänsteutbud. Exportfrämjande arbete är långsikt-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 2 /sd

tigt och när förvaltningsstrukturerna ändras varje valperiod undergrävs det arbete som redan utförts. Budgeten innehåller inga skrivningar om Livsmedelsverkets exporttjänster och Food from Finland-funktioner, vilket kan leda till att den servicenivå som livsmedelsföretagen får och den internationella konkurrenskraften försvagas avsevärt.

Klimatåtgärder inom markanvändningssektorn

Systemet med stöd för beskogning av impedimentmark trädde i kraft vid ingången av 2021, och privata skogsägare har kunnat söka stöd hos Finlands skogscentral sedan mars 2021. Stödsystemet är temporärt, det vill säga lagen om stöd för beskogning är i kraft till utgången av 2023. I enlighet med skrivningarna i bilagan till regeringsprogrammet bereds ingen fortsättning av stödsystemet från ingången av 2024, utan stödordningen för beskogning slopas. Enligt uppgifter från skogscentralen har 2534 beslut om beskogningsstöd fattats fram till den 16 oktober 2023 och de godkända ansökningarna om beskogningsstöd omfattar sammanlagt 5 320 hektar. Slopandet av kostnadseffektiva åtgärder inom markanvändningssektorn ger fel signal om åtagandena gällande klimatmålen, i synnerhet som man i regeringsprogrammet inte har kommit överens om kompensationsåtgärder. Genomförandet av klimatplanen för markanvändningssektorn förutsätter att beskogningsstödet fortsätter. SDP anser att stödet för beskogning av impedimentmark bör fortsätta och regeringen måste snarast bereda en fortsättning på den temporära lagen.

Dessutom vill vi påminna om att torvmarker står för mer än hälften av jordbrukets totala utsläpp och att de har stor potential att minska utsläppen. Därför är det synd att regeringen inte fortsätter att stödja våtmarksodling. Om det strikta ekonomiska läget inte gör det möjligt att fortsätta med klimatåtgärderna inom markanvändningssektorn, bör detta kompenseras med effektiva lagstiftningsåtgärder. SDP understöder införandet av en förändringsavgift för markanvändningssektorn.

Programmet Nousu

Hotade vandringsfiskbestånd i Finland bör stärkas genom att fiskarnas naturliga livscykel bibehålls och återställs. Vandringsfiskarnas tillgång till habitat och fortplantningsområden bör garanteras i anlagda åar via naturliga fåror. I samband med revideringen av vattenlagen bör man öka förpliktelserna att skapa en ekologisk kontinuitet också i anlagda åar, och man får inte pruta på förpliktelserna i fråga om dem. Många av de gamla vattentillstånden saknar fiskevårdsskyldigheter helt och hållet. Fiskevårdsskyldigheter bör införas i de vattentillstånd där de inte tidigare har ingått, om ett vattenhushållningsprojekt som omfattas av tillståndet orsakar skada för fiskbeståndet och fisket. Också skyddet av älvar och till exempel undanröjandet av hinder till följd av vägbyggande har en viktig roll i att stärka vandringsfiskbestånden.

Nousuprogrammet är ett viktigt verktyg för restaurering av livsmiljöer för vandringsfisk och för programmet har det reserverats cirka två miljoner euro per år under regeringsperioden, det vill säga 8 miljoner euro för hela regeringsperioden. Jämfört med anslagen på 15 miljoner euro under hela förra regeringsperioden sjunker finansieringen till nästan hälften. Nousuprogrammet har haft en betydande roll särskilt när det gäller att återetablera hotade och sårbara bestånd av laxfisk. Det är därför synd att anslagen för det framgångsrika projektet skärs ner. Om det strikta ekonomiska läget inte gör det möjligt att höja anslaget för programmet, bör en revidering av vattenlagen snabbt inledas för att fiskevårdsskyldigheterna ska kunna införas i de gamla vattentillstånden.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 2 /sd

Forststyrelsen

Basfinansieringen av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter är knapp i förhållande till de ökade uppgifterna. Särskilt för jakt- och fiskeövervakningen och skötseln av fisket behövs det årliga tilläggsanslag på cirka 0,8 miljoner euro. Behovet av fiske- och jaktövervakning har ökat på grund av att antalet besökare på de natur- och rekreationsområden som Forststyrelsen förvaltar kraftigt har stigit. Forststyrelsen har dessutom föreslagit en permanent årlig nivåhöjning på 400 000 euro för skötseln av de lagstadgade myndighetsuppgifterna inom fiskerihushållningen i stort. Under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel finansieras också övervakningen av nationalparker som hör till miljöministeriets ansvarsområde. De nya nationalparkerna har ökat behovet av jakt- och fiskeövervakning och dess resurser. I fiskeriförvaltningen har Forststyrelsens uppgifter ökat avsevärt i och med det extra arbete med offentlighetsrättsliga fiskeriärenden som ändringen av lagen om fiske medfört. Forststyrelsens basfinansiering bör räcka till för att klara av de uppgifter som ålagts styrelsen.

Fiske

I proposition RP 49/2023 rd föreslås ändringar i 79 § i lagen om fiske. Skyldigheten att betala fiskevårdsavgift ska föreskrivas för fiskare i åldern 18—69 år, vilket innebär att den övre åldersgränsen för betalningsskyldigheten höjs från nuvarande 64 år till 69 år. Höjningen av åldersgränsen höjer sannolikt inte intäkterna nämnvärt och det finns också bättre metoder för detta. SDP ställer sig inte bakom propositionen utan föreslår att intäkterna från avgifterna ökas exempelvis genom att det blir möjligt att sälja extra tillstånd i samband med fiskevårdsavgiften och genom att en skyldighet införs att kontrollera att (den åldersbaserade) fiskevårdsavgiften betalats i samband med köp av tillstånd som säljs lokalt.

Djurvålfärd

Regeringen har inte för avsikt att förlänga tjänsten som djurskyddsombudsman, som ursprungligen inrättades för viss tid. Tjänsten läggs ner vid utgången av 2023. Den inrättades 2011 på initiativ av SDP för att samordna den riksomfattande djurskyddspolitik. Det var avbrott bland annat under statsminister Sipiläs period, men i regeringsprogrammet för Antti Rinnes regering ingick riktlinjer för en fortsättning. En visstidstjänst eller en tjänst som avbryts varje valperiod främjar inte kontinuiteten i arbetet.

Under förra regeringsperioden slutfördes den länge beredda lagen om djurvålfärd. Trots det finns det fortfarande mycket att se över, samordna och förbättra i djurskyddet och djurvålfärden. Till exempel många artspecifika förordningar väntar fortfarande på att ses över.

SDP föreslår att tjänsten som djurskyddsombudsman permanentas, att ett behövligt anslag anvisas för detta i statsbudgeten och att titeln ändras till djurskyddsombud.

Avvikande mening

Vi föreslår

Utlåtande JsUU 11/2023 rd
Avvikande mening 2 /sd

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.11.2023

Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Paula Werning sd

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 3 /vänst

Avvikande mening 3

Motivering

Vänsterförbundet kan inte instämma i jord- och skogsbruksutskottets ståndpunkt.

De tilläggsåtgärder i budgeten som behövs för att genomföra en rättvis omställning saknas helt. Dessutom genomförs det nedskärningar i de finansieringsnivåer som redan uppnåtts i budgeten. En stor brist i budgetpropositionen kan i fråga om jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde också anses vara att man vid bedömningen av de samhälleliga effekterna av huvudtitel 30 inte har beaktat stärkandet av kolsänkorna eller målen för minskning av utsläppen från markanvändningssektorn och jordbruket. Detta har gjorts inom flera andra ministeriers förvaltningsområden. Detta är inte ansvarsfullt med tanke på en budgetplanering som på allvar skulle väga in de klimatmål som är bindande för Finland.

Inom ansvarsfördelningssektorn är en av de viktigaste åtgärderna att minska utsläppen från uppvärmning av byggnader. I budgeten slopas stöden för energirådgivning, slopande av oljeuppvärmning och energiunderstöd för bostadshus helt och hållet. Detta påverkar möjligheterna till energirenovering av det äldre byggnadsbeståndet på landsbygden, där det är svårt att få banklån för renoveringarna.

Målen för minskning av utsläppen från trafiken kommer inte att nås utan att alla steg 1-åtgärder i färdplanen för fossilfria transporter slutförs. Åtgärder med budgetverkningar är bland annat tillräcklig finansiering av laddnings- och gastankningsinfrastruktur samt konverterings- och anskaffningsstöd. Stöden för kollektivtrafik, gång och cykling spelar också en viktig roll. Framför allt långväga kollektivtrafik bör ur jord- och skogsbruksutskottets synvinkel stödjas för att garantera kommunikationerna på glesbygden och i regioncentra. Dessutom är det absolut nödvändigt att med offentliga medel skapa en tillräcklig infrastruktur för tankning i syfte att skala upp produktionen och användningen av biogas. Biogas kan produceras särskilt inom jordbruket. Regeringens nedskärningar inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde och de urvattnade klimatåtgärderna undergräver över lag genomförandet av klimatplanen för markanvändningssektorn. Det hade funnits skäl att noga utreda klimateffekterna av nedskärningarna och försämringarna.

Anslagen för klimatåtgärder inom markanvändningssektorn är bristfälliga, till exempel för våtmarksodling, skydd av enskilda skogar och naturvårdsåtgärder i ekonomiskogar. Genom att helt slopa stödet för beskogning av impedimentmark bromsar regeringen upp de klimatåtgärder inom markanvändningssektorn som konstaterats vara kostnadseffektiva och smärtfria att genomföra. Forststyrelsens intäktsföringsmål på 110 miljoner euro bör sänkas för att avverkningarna av statens egna skogar ska kunna lättas upp och gamla skogar och skogar i naturtillstånd skyddas på statens mark. Avgiften för ändrad markanvändning borde ha införts redan i och med nästa års budget.

När det gäller naturvården borde finansieringsnivån ha mångdubblats i stället för att skära ner en stor procentandel. Finansieringen av vattenvården minskas både direkt och genom nedskärningar

Utlåtande JsUU 11/2023 rd
Avvikande mening 3 /vänst

i finansieringen av vattendragsåtgärder inom jord- och skogsbruket. Dessutom styrs inget stöd till ekologisk produktion, även om också tillståndet i vattendragen och naturen kan förbättras på ett hållbart sätt om man uttryckligen minskar utsläppen av gödselmedel och bekämpningsmedel.

FoUI-finansieringen bör återspegla det brådskande behovet av att minska utsläppen från livsmedelsproduktionen. Värdekedjan inom det växtbaserade jordbruket och livsmedelsproduktionen behöver investeringar på 200 miljoner euro fram till 2030, det vill säga årliga satsningar med cirka 33 miljoner euro. Omställningsstöden till torvproducenter bör förlängas och ett avvecklingsprogram för pälsdjursuppfödningen bör utarbetas så att pälsfarmarna kan övergå till nya näringar. För programmet behövs 20 miljoner euro per år.

Avvikande mening

Jag föreslår

att riksdagen till motiveringen till kapitel 30.64 fogar ett omnämnande av att Forststyrelsens intäktsföringsmål måste omprövas med beaktande av en hållbar användning av skogarna,

att riksdagen ökar moment 32.20.40 med 33 300 000 euro för investeringspaketet för växtbaserad mat,

att riksdagen inför ett nytt undermoment till moment 32.30 och ökar anslagen med 20 000 000 euro för avträdelsebidrag till aktörer inom pälsbranschen,

att riksdagen minskar moment 30.40.44 med 10 000 000 euro från stöden till periodisk skogsodling,

att riksdagen ökar moment 30.40.45 med 10 000 000 euro för stöd för naturvård i ekonomiskogar,

att riksdagen ökar moment 35.10.21 med 250 000 000 euro för naturvård, och

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.11.2023

Veronika Honkasalo vänst

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 4 /gröna

Avvikande mening 4

Motivering

I regeringens ekonomiska riktlinjer nonchaleras många frågor som är centrala med tanke på klimatet, skogarna, skogsbruket, jordbruket och livsmedelsproduktionen. Regeringens oförmåga att vidta de åtgärder som behövs för att återupprätta kolsänkan inom markanvändningssektorn och skydda gamla skogar väcker särskild oro. Regeringen satsar inte heller på en hållbar reform av jordbruket. Nedskärningarna i finansieringen av naturvården och vattenvården försvagar allvarligt Finlands förutsättningar att bekämpa förlusten av biologisk mångfald och bromsa övergödningen av vattendragen.

Hållbar omställning inom jordbruket

Det finska jordbruket behöver förnyas för att det ska vara hållbart både ur producentens och miljöns synvinkel. Jordbruket spelar en viktig roll när det gäller att uppnå Finlands klimatmål och ekologiskt hållbar matproduktion är också nyckeln till att förbättra livsmedelssäkerheten. Regeringen erbjuder dock inga metoder för att förbättra jordbrukets miljöhållbarhet.

I budgeten föreslås nedskärningar i miljöersättningarna, rådgivningen och de icke-produktiva investeringarna inom jordbruket. I stället för dessa nedskärningar bör man söka efter sparbetning i felriktade stöd. Regeringen har dragit upp riktlinjer för att stödja livsmedelsproducerande jordbruk, men CAP-stöd betalas fortfarande utan skyldighet att producera mat. Enligt klimatpanelen visar den senaste undersökningen att cirka 10 procent av de jordbruksföretag som får jordbruksstöd inte har sålt någon jordbruksprodukt under den föregående stödperioden. Att förplikta dessa åkerarealer att producera antingen mat eller klimatnytta är en kostnadseffektiv och välkommen politik.

Växtbaserad mat finns i vår framtid och det är en framväxande trend redan nu. Företag som utvecklar ny växtbaserad mat samlar investeringar. Många jämförelseländer som Danmark och Nederländerna satsar stora summor på att främja växtbaserad mat. För att utnyttja den växtbaserade matens potential behövs målmedvetna satsningar i hela värdekedjan: utveckling av metoder och sorter, incitament för jordbrukare att odla varierade proteinrika grödor och investeringar som stimulerar produktionen av växtbaserad mat. Livsmedelsstrategin måste uppdateras så att den tillgodoser dessa mål.

Läget med den ekologiska produktionen är oroväckande. Marknadsläget i stort har haft inverkan på efterfrågan på ekologiska produkter och på gårdarnas lönsamhet. I åtgärderna för att förbättra jordbrukets lönsamhet måste man se till att lönsamheten för ekologisk produktion bibehålls. Nu har man gjort annorlunda, eftersom ändringarna i jordbruksstöden minskar stöden till ekologiska gårdar. Stöden för ekologisk produktion bör utvecklas så att de stöder en gradvis övergång, certifieringspraxis för ekologisk produktion lättas upp, tillräckliga forsknings- och utvecklingsresurser för ekologisk produktion tryggas och den ekologiska matens andel i den offentliga upphandlingen ökas.

Utlåtande JsUU 11/2023 rd Avvikande mening 4 /gröna

Förbättrad djurvälstånd

Vi måste beslutsamt fortsätta att förbättra djurens välbefinnande. Det är nu ytterst viktigt att följa upp djurens välbefinnande när den nya lagen om djurvälstånd träder i kraft vid ingången av 2024. Regeringen har dock beslutat att inte förlänga uppdraget som djurskyddsombudsman för viss tid. För att djurskyddet och djurvälstånden ska kunna främjas på ett kontinuerligt och förutsägbart sätt måste uppdraget permanentas och tillräckliga resurser årligen reserveras för verksamheten.

Pälsdjursuppfödningen som nu stramas åt ytterligare på grund av fågelinfluensaepidemin bör avvecklas kontrollerat och avträdelsetöd erbjudas.

Kolsänkor

Markanvändningssektorns nettosänka har rasat och det är ytterst viktigt att stärka den med tanke på uppnåendet av Finlands klimatneutralitetsmål. Finland måste ha en trovärdig plan för att öka sänkningarna, inklusive effekterna för den biologiska mångfalden. Åtgärderna i klimatplanen för markanvändningssektorn räcker inte till för att avhjälpa bristen på kolsänkor, så det är uppenbart att planen måste uppdateras. Också klimatlagen förutsätter att planen utvärderas under denna valperiod.

Enligt klimatpanelen är det viktigaste för att minska utsläppen från markanvändningssektorn att effektivisera de nationella åtgärderna särskilt för att inkludera impediment- och torvmarker i de användningsområden som minskar utsläppen. Regeringen gör tvärtom genom att slopa stödet för våtmarksodling och stödet för beskogning av impedimentmark. Stöden måste återinföras i nästa års budget. Det är mycket oroväckande att det i budgetpropositionen och planen för de offentliga finanserna inte föreslås trovärdiga åtgärder för att öka sänkningarna inom markanvändningssektorn.

Återhämtningen av kolsänkan förutsätter också att man ingriper mot avverkningsvolymerna som blivit för stora. Ett väsentligt sätt är att minska Forststyrelsens avkastningsmål.

Naturvård, vattenskydd och återvinning av näringsämnen

Läget för Finlands natur är allvarligt. Hälften av biotoperna i Finland, 48 procent, är hotade och i genomsnitt 60 procent av naturtillståndet har gått förlorat. Särskilt oroväckande är takten med vilken naturens arter och livsmiljöer i Finland på många ställen har försvagats.

Som en del av både FN:s habitatkonvention och EU:s mål för biologisk mångfald har Finland förbundit sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030. Finlands naturpanel har konstaterat att för att nå naturmålen krävs det att finansieringen av naturvården mångfaldigas. När det gäller skogarna är det förenligt med EU:s strategi för biologisk mångfald att skydda alla gamla skogar och alla orörda skogar och att rikta skyddet till äldre skogar med störst potential för biologisk mångfald. Statens gamla skogar måste utan dröjsmål skyddas enligt vetenskapliga kriterier.

Regeringens proposition med förslag till budget för 2024 stöder dock inte dessa skyddsåtgärder. Anslagen för biologisk mångfald samt vatten- och miljövård minskas med 67 miljoner euro jäm-

Utlåtande JsUU 11/2023 rd
Avvikande mening 4 /gröna

fört med 2023. Dessa nedskärningar kan vi inte godkänna. Till exempel Metsoprogrammet som finns till för enskilda skogsägare har också med nuvarande finansiering varit otillräckligt i förhållande till efterfrågan. Trots det skär regeringen ner anslagen för det också.

Finansieringen av vattenvården minskar särskilt kraftigt, vilket är mycket oroväckande eftersom vattnens status försämras ytterligare på grund av belastningen från jord- och skogsbruket. Minskningen med tiotals miljoner euro gäller till stor del minskningen av näringsbelastningen, vilket är helt kritiskt med tanke på vattenförekomstens status. De här nedskärningarna måste återtas och tvärtom måste naturvårdsfinansieringen stärkas.

Finansieringen av åtgärderna för att minska näringsbelastningen är samtidigt också finansiering av näringskretsloppet, vilket i sin tur är väsentligt också med tanke på jordbrukets lönsamhet. Regeringen har i sitt program utfäst sig att främja biogas, men själva åtgärderna strider mot målet. Anslagen för biogas är förenade med stora osäkerhetsfaktorer, vilket hotar att fördröja gårdarnas biogasinvesteringar. Också sänkningen av distributionsskyldigheten och den ytterligare skyldigheten försvårar investeringarna i biogas i Finland. Gårdarnas självförsörjning måste stärkas genom ett paket för att främja biogas.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.11.2023

Tiina Elo gröna